

Sygn. akt III AUa 2175/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 sierpnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Daria Stanek (spr.)
Sędziowie:	SSA Małgorzata Węgrzynowska-Czajewska SSO del. Alicja Podlewska
Protokolant:	stażysta Katarzyna Pankowska

po rozpoznaniu w dniu 14 sierpnia 2013 r. w Gdańsku

sprawy M. G.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników

na skutek apelacji M. G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 1 października 2012 r., sygn. akt VIII U 938/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 2175/12

UZASADNIENIE:

Decyzją z dnia 26 kwietnia 2012 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników, tj. wypadkowego, chorobowego, emerytalno – rentowego M. G. w okresie od 1 kwietnia 2005 r. do 29 lutego 2012 r., z uwagi na fakt,

że ubezpieczony nie dostarczył wymaganego zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego

o wysokości należnego podatku za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej.

W odwołaniu od powyższej decyzji M. G. domagał się jej uchylenia wskazując,

że w dniu 17 maja 2004 r. złożył w KRUS zaświadczenie o ryczałtowanym podatku należnym z tytułu działalności opodatkowanej w formie zryczałtowanej. Nadto wskazał, że za lata 2009 – 2011 kwota należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej nie przekraczała kwoty 2.528 zł.

W odpowiedzi na odwołanie Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniósł o jego oddalenie podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Gdańsku - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 1 października 2012 r., sygn. akt VIII U 938/12 oddalił odwołanie.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji.

M. G. objęty został ubezpieczeniem społecznym rolników z mocy ustawy od dnia 27 kwietnia 1999 r. jako dzierżawca gospodarstwa rolnego o powierzchni 2,41 ha, tj. 2,36 ha przeliczeniowych. Od dnia 1 czerwca 2000 r. ubezpieczony prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą. Z tego tytułu nie był zgłoszony do ZUS jako płatnik składek i nie opłacał składek na ubezpieczenia społeczne. Ubezpieczony figuruje w ewidencji Urzędu Skarbowego w P. jako osoba fizyczna prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą od dnia 1 czerwca 2000 r. Nie powiadomił KRUS o rozpoczęciu pozarolniczej działalności gospodarczej.

Wnioskodawca w dniu 17 maja 2004 r. złożył w KRUS zaświadczenie o ryczałtowanym podatku należnym z tytułu działalności opodatkowanej w formie zryczałtowanej, w którym podatek należny został wykazany za rok 2002. Do dnia 14 lutego 2005 r. nie złożył pozwanemu zaświadczenia organu podatkowego o wysokości podatku należnego za 2004 r. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Ubezpieczony przekroczył w latach 2005 – 2008 kwotę graniczną należnego podatku. Dokonał wpłaty podatku zryczałtowanego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w następujących kwotach: za rok 2005 w kwocie 3.323,00 zł, za rok 2006 w kwocie 3.855,00 zł, za rok 2007 w kwocie 8.310,00 zł oraz za rok 2008 w kwocie 6.692,00 zł.

Wobec powyższego Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w dniu 26 kwietnia 2012 r. wydał zaskarżoną decyzję.

Z dniem 1 marca 2012 r. ubezpieczony zawiesił wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej. W okresie od 1 marca 2012 r. do 1 czerwca 2012 r. ubezpieczony był zatrudniony na podstawie umowy o pracę.

Decyzją z dnia 23 marca 2012 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników, tj. wypadkowego, chorobowego, emerytalno – rentowego, M. G. w okresie od 1 marca 2012 r., wobec podjęcia zatrudnienia.

Stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów dołączonych do akt pozwanego, których wiarygodności oraz autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron procesu. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia ich wiarygodności z urzędu.

Sąd I instancji wskazał, że pierwotne brzmienie wprowadzonego w 1997 r. art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz. U. z 2008 r., Nr 50, poz. 291 ze zm.) było następujące: „Rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlega nadal temu ubezpieczeniu. Rolnik lub domownik może podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu wówczas, gdy złoży Zakładowi lub Kasie oświadczenie, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, o ile spełnia w tym zakresie warunki określone w odrębnych przepisach”.

Ustawodawca tak sformułowanym przepisem umożliwił rolnikom lub ich domownikom swobodne decydowanie o wyborze systemu (ZUS bądź KRUS), w którym chcieli być ubezpieczeni. Ubezpieczenie społeczne rolników było (i w dalszym ciągu jest) znacznie bardziej korzystne, naturalne więc było, że przepis ten stanowił zachętę do podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej przez rolników i ich domowników oraz pozostawiania przez nich w KRUS, a

także stanowił zachętę dla innych osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, aby poprzez spełnienie warunków określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników zostać objętym korzystniejszym rodzajem ubezpieczenia.

Ustawą nowelizującą z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 91, poz. 873), w brzmieniu obowiązującym od 2 maja 2004 r. do 24 sierpnia 2005 r., ustawodawca dokonał zmiany art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Jak zostało ustalone, ubezpieczony podlegając ubezpieczeniu społecznym rolników z mocy ustawy, w dniu 1 czerwca 2000 r. rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, z którego to tytułu nie podlegał ubezpieczeniom społecznym.

Pozwany poczynił zarzut, iż ubezpieczony nie powiadomił KRUS o rozpoczęciu pozarolniczej działalności gospodarczej oraz do dnia 14 lutego 2005 r. nie złożył pozwanemu zaświadczenia organu podatkowego o wysokości podatku należnego za 2004 r. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Nadto, podniósł, iż ubezpieczony przekroczył w latach 2005 – 2008 kwotę graniczną należnego podatku.

Ubezpieczony na podstawie pierwotnego brzmienia wprowadzonego w 1997 r. art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie miał obowiązku powiadomienia KRUS o podjętej pozarolniczej działalności gospodarczej. Rolnik lub domownik bowiem mógł podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu wówczas, gdy złożył ZUS lub KRUS oświadczenie, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej. Wprowadzony

z dniem 2 maja 2004 r. przepis art. 5a ust. 1 ww. ustawy wprowadził obowiązek takiego powiadomienia dla osób rozpoczynających dopiero prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, a nie dla osób już je prowadzących.

Jednakże z brzmienia (obowiązującego w okresie od 2 maja 2004 r. do 24 sierpnia 2005 r.) cytowanego przepisu art. 5a ust. 5 i 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wynika, że rolnik prowadzący jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą miał obowiązek dostarczenia do dnia 14 lutego 2005 r. zaświadczenia z urzędu skarbowego o wysokości podatku należnego za 2004 r.

z tytułu osiągniętych dochodów z działalności gospodarczej. Konsekwencją niezachowania powyższego terminu było ustanie ubezpieczenia społecznego rolników z końcem kwartału, w którym istniał obowiązek przedłożenia tego zaświadczenia. Termin 14 lutego 2005 r. to termin prawa materialnego, jego niedotrzymanie skutkowało ustaniem ubezpieczenia społecznego rolników z mocy samego prawa z dniem 1 kwietnia 2005 r.

Jak wynika z przeprowadzonego postępowania dowodowego, ubezpieczony nie dostarczył do dnia 14 lutego 2005 r. zaświadczenia z urzędu skarbowego o wysokości podatku należnego za 2004 r. z tytułu osiągniętych dochodów z działalności gospodarczej. Sąd zważył, iż ubezpieczony w dniu 17 maja 2004 r. złożył w KRUS zaświadczenie o ryczałtowanym podatku należnym z tytułu działalności opodatkowanej w formie zryczałtowanej, jednakże w zaświadczeniu tym podatek należny został wykazany za rok 2002, a nie za rok 2004. Nadto, jak zostało ustalone, ubezpieczony przekroczył w latach 2005 – 2008 kwotę graniczną należnego podatku. Zatem zaskarżona decyzja

z dnia 26 kwietnia 2012 r. Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdzająca ustanie ubezpieczenia społecznego rolników M. G. od dnia 1 kwietnia 2005 r. do dnia 29 lutego 2012 r. jest zgodna z prawem.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z powyżej powołanymi przepisami, oddalił odwołanie.

Apelację od wyroku wywiódł M. G. zaskarżając go w całości i zarzucając, że został on wydany przy pozostawianiu przez Sąd w błędzie co do stanu faktycznego sprawy, w konsekwencji błędnie stosując normę prawną zawartą w art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. W wyroku występują niespójności dotyczące daty ustania ubezpieczenia społecznego rolników. W uzasadnieniu podane są bowiem dwie daty ustania ubezpieczenia, mianowicie: od 1 kwietnia 2005 r. do dnia 29 lutego 2009 r., a następnie

w dalszej części wyroku jest powołana data od dnia 1 kwietnia 2005 r. do dnia 29 lutego 2012 r.

W konsekwencji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżanego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi I instancji przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

W uzasadnieniu apelacji wnioskodawca wskazał, że w stosunku do jego osoby nie została nigdy wydana decyzja przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w zakresie przytoczonym w uzasadnieniu wyroku. Jedyną decyzją, która uznała ustanie ubezpieczenia społecznego rolników wydana przez ww. organ dotyczyła okresu od dnia 1 kwietnia 2005 r. do dnia 29 lutego 2009 r. nie, zaś jak w uzasadnieniu wyroku zaznaczył Sąd Okręgowy – 2012 r.

W oparciu

o powyższe w pełni uzasadnione uznaje twierdzenie, iż wyrok Sądu Okręgowego został wydany w oparciu o błędnie ustalony stan faktyczny a w związku z powyższym nie zaistniały przesłanki wyczerpujące znamiona zastosowania art. 477¹⁴§ 1 k.p.c. w oparciu, o które Sąd Okręgowy wyrokował. Zatem Sąd Okręgowy nie mógł uznać za zgodną z prawem decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział w G. z dnia 26 kwietnia 2012 r. w przytaczanym przez siebie okresie ustania ubezpieczenia społecznego rolników w stosunku do ubezpieczonego, tj. 1 kwietnia 2005 r. - 29 lutego 2012 r., gdyż stoi to w sprzeczności z treścią i przedmiotem decyzji samego organu administracyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja M. G. jest niezasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania apelacyjnego była kwestia ustania ubezpieczenia społecznego rolników, tj. wypadkowego, chorobowego, emerytalno – rentowego M. G. w okresie od 1 kwietnia 2005 r. do 29 lutego 2012 r.

Na wstępie wskazać należy, że Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku (str. 1 uzasadnienia – k. 32 a.s.) rzeczywiście błędnie wskazał, że ubezpieczenie społeczne rolników wnioskodawcy ustało w okresie od 1 kwietnia 2005 r. do 29 lutego 2009 r. Jednakże przedmiot oraz zakres rozpoznania i orzeczenie Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyznacza treść decyzji organu rentowego. Niewątpliwie Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 26 kwietnia 2012 r. stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników, tj. wypadkowego, chorobowego, emerytalno – rentowego M. G. w okresie od 1 kwietnia 2005 r. do 29 lutego 2012 r. (decyzja – k. 60-61 a. KRUS).

Zatem Sąd Okręgowy rozstrzygnął o zasadności odwołanie ubezpieczonego od decyzji pozwanego w zakresie ustania ubezpieczenia społecznego rolników od 1 kwietnia 2005 r. do 29 lutego 2012 r. i tym samym rozpoznał istotę sprawy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też istotnych uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej uzasadniających ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji Sąd odwoławczy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, opubl. OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Wskazać również należy, że wbrew twierdzeniom apelującego, Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wydał w stosunku do M. G. decyzją z dnia 26 kwietnia 2012 r. dotyczącą okresu od 1 kwietnia 2005 r. do 29 lutego 2012 r. i doręczył ją zgodnie z obowiązującymi przepisami w dniu 30 kwietnia 2012 r., a odebrała ją żona ubezpieczonego (zpo – 63 a. KRUS).

Ww. okres ubezpieczony powołał w odwołaniu od zaskarżonej decyzji.

Odnosząc się do kwestii merytorycznych wskazać należy, że wyjątek od prymatu podlegania innym ubezpieczeniom społecznym w razie ich zbiegu z ubezpieczeniem społecznym rolników przewiduje art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, wprowadzony do tego aktu ustawą zmieniającą z dnia 12 września 1996 r. (Dz.U. Nr 24, poz. 585) i wielokrotnie nowelizowany. Zgodnie z treścią tego przepisu w jego pierwotnym brzmieniu, rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie przez

co najmniej jeden rok, podejmował pozarolniczą działalność gospodarczą, nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlegał nadal temu ubezpieczeniu. Mógł on jednak złożyć Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych lub Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oświadczenie, że chce podlegać ubezpieczeniu społecznemu z racji prowadzonej działalności gospodarczej, o ile spełniał w tym zakresie warunki określone w odrębnych przepisach.

Skoro wnioskodawca został objęty ubezpieczeniem społecznym rolników z mocy ustawy od dnia 27 kwietnia 1999 r., to rozpoczynając od dnia 1 czerwca 2000 r. pozarolniczą działalność gospodarczą mógł podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników, ponieważ podlegał temu ubezpieczeniu nieprzerwanie przez co najmniej jeden rok.

Istotna zamiana przepisów z punktu widzenia sytuacji prawnej apelującego dokonała się w dniu 2 maja 2004 r., kiedy to weszła w życie ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 91, poz. 873). Aktem tym nadano nowe brzmienie art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, które obowiązywało od 2 maja 2004 r. do 24 sierpnia 2005 r.

Art. 5a. 1. Rolnik lub domownik, który podlega ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej opodatkowanej zgodnie z przepisami o zryczałtowanym podatku dochodowym lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu, jeżeli nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym.

2. Rolnik lub domownik, o którym mowa w ust. 1, podlega nadal ubezpieczeniu, jeżeli w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu tej działalności złoży Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia oraz udokumentuje spełnienie warunków opodatkowania tej działalności w formie zryczałtowanego podatku dochodowego w terminie 7 dni od dnia otrzymania dokumentu ustalającego przez organ podatkowy tę formę opodatkowania.

3. Niezachowanie któregokolwiek z terminów, o których mowa w ust. 2, jest równoznaczne z ustaniem ubezpieczenia z końcem kwartału, w którym rolnik lub domownik rozpoczął wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpoczął współpracę przy prowadzeniu tej działalności.

4. Jeżeli z dokumentów przedstawionych przez rolnika lub domownika wynika, że nie są spełnione warunki dalszego podlegania ubezpieczeniu określone w ust. 1, przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio.

5. Do dnia 14 lutego każdego roku rolnik lub domownik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracujący przy prowadzeniu tej działalności, podlegający ubezpieczeniu, zobowiązany jest po rozliczeniu roku podatkowego złożyć Kasie zaświadczenie właściwego organu podatkowego o wysokości należnego podatku za miniony rok.

6. Jeżeli kwota podatku, o którym mowa w ust. 5, przekroczy kwotę 2.528 zł, ubezpieczenie rolnika lub domownika ustaje z końcem kwartału, w którym rolnik lub domownik zobowiązany był złożyć Kasie zaświadczenie.

7. Niezachowanie terminu, o którym mowa w ust. 5, o ile nadal prowadzona jest pozarolnicza działalność gospodarcza, jest równoznaczne z zaistnieniem okoliczności powodujących ustanie ubezpieczenia z końcem kwartału, w którym rolnik lub domownik zobowiązany był złożyć zaświadczenie.

8. Kwota podatku, o której mowa w ust. 6, zwana dalej „roczną kwotą graniczną”, podlega corocznej waloryzacji wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, określonym w ustawie budżetowej za rok, którego kwota dotyczy, ustawie o przewidywanym budżetowym lub ich projektach, jeżeli odpowiednie ustawy nie zostały uchwalone.

9. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", w drodze obwieszczenia, roczną kwotę graniczną, o której mowa w ust. 8.

10. Za pozarolniczą działalność gospodarczą, o której mowa w ust. 1, uważa się pozarolniczą działalność gospodarczą prowadzoną na podstawie przepisów o działalności gospodarczej.

11. Za rozpoczynającego współpracę przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej, o którym mowa w ust. 1, uważa się rolnika lub domownika, który w stosunku do prowadzącego tę działalność spełnia kryteria osoby współpracującej, określone w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych.

W myśl art. 5 ust. 1 ustawy nowelizującej z dnia 2 kwietnia 2004 r. rolnik lub domownik, prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracujący przy prowadzeniu tej działalności, podlegający ubezpieczeniu społecznemu rolników w dniu wejścia w życie ustawy, jest zobowiązany, w terminie do dnia 30 września 2004 r. udokumentować Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w jakiej formie jest opodatkowana prowadzona przez niego pozarolnicza działalność gospodarcza lub działalność, przy której jest osobą współpracującą, a w przypadku prowadzenia działalności w 2003 r., udokumentować także wysokość należnego podatku za ten rok.

Art. 5 ust. 2 ustawy nowelizującej z dnia 2 kwietnia 2004 r. stanowił, że rolnik lub domownik zostaje wyłączony z ubezpieczenia z końcem trzeciego kwartału 2004 r., jeżeli z dokumentu, wymienionego w ust. 1 wynika, że prowadzona przez niego pozarolnicza działalność gospodarcza lub działalność, przy której prowadzeniu jest osobą współpracującą, jest opodatkowana na zasadach innych, niż określone w przepisach o zryczałtowanym podatku dochodowym lub należny za ubiegły rok podatek przekroczył kwotę 2.528 zł.

Zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy nowelizującej z dnia 2 kwietnia 2004 r. niedostarczenie dokumentów, wymienionych w ust. 1, powoduje ustanie ubezpieczenia z końcem trzeciego kwartału 2004 r.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 marca 2006 r., P 8/05 (OTK-A 2006/3/28) orzekł, że art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 91, poz. 873) w zakresie, w jakim ze względu na formę opodatkowania wyłącza z obowiązkowego ubezpieczenia społecznego rolników, z końcem trzeciego kwartału 2004 r., rolnika lub domownika prowadzącego pozarolniczą działalność gospodarczą, jest niezgodny z art. 2 i art. 32 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 20 Konstytucji.

Podobnie w wyroku z dnia 18 lipca 2006 r., P 6/05 (OTK-A 2006/7/81) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 5a ust. 6 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 3 ustawy zmieniającej z dnia 2 kwietnia 2004 r., w zakresie, w jakim w 2004 r., z dniem 1 października tegoż roku wyłączył, ze względu na formę opodatkowania i wysokość należnego za 2003 r. podatku, z obowiązkowego ubezpieczenia społecznego rolników lub domowników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 7 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny nie zanegował zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej art. 5a ust. 6 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w części statuującej tę przesłankę dopuszczalności wyboru systemu ubezpieczenia społecznego, jaką jest nieprzekroczenie granicznej kwoty podatku od przychodów uzyskanych z prowadzonej przez rolnika (domownika) pozarolniczej działalności gospodarczej, w odniesieniu do kolejnych lat, następujących po 2004 r. Tego rodzaju ustawowe kryterium dalszego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, jeśli nie zostało wprowadzone w trakcie roku podatkowego w sytuacji uniemożliwiającej zainteresowanym dostosowanie prowadzonej działalności do nowych przepisów, nie tylko nie narusza norm konstytucyjnych, ale wręcz służy realizacji akceptowanego - jak wynika z lektury uzasadnień powołanych orzeczeń - przez Trybunał Konstytucyjny celu nowelizacji art. 5a ustawy, dokonanej aktem zmieniającym z dnia 2 kwietnia 2004 r., jakim było ograniczenie możliwości wyboru preferencyjnego (z racji wymiaru składek) systemu ubezpieczenia społecznego rolników do przypadków, gdy prowadzona przez rolnika (domownika) pozarolnicza działalność gospodarcza stanowi dla zainteresowanego jedynie uboczne źródło utrzymania, a o drugorzędnym charakterze tego źródła świadczy właśnie wysokość należnego podatku obliczonego od uzyskanych z tego tytułu przychodów.

Wskazać należy, że zarówno w wyroku z 13 marca 2006 r., P 8/05, w odniesieniu do art. 5 ust. 1 i 3 ustawy zmieniającej z dnia 2 kwietnia 2004 r., dotyczącego rolników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w chwili wejścia w życie tego aktu, jak i w orzeczeniu z 18 lipca 2006 r.,

P 6/05, w relacji do art. 5a ust. 1 i 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu nadany powyższym aktem nowelizującym, Trybunał Konstytucyjny nie stwierdził niezgodności wskazanych przepisów z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniach wyroków podkreślono, że nie istnieją przesłanki pozbawiające ustawodawcę możliwości ustanowienia czasowych ograniczeń ubiegania się przez obywateli o pewne uprawnienia. Wyznaczenie terminu udokumentowania formy opodatkowania prowadzonej działalności oraz wysokości uzyskanego dochodu miało na celu racjonalizację zasad podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Chodziło o to, aby w zakreślonym przez ustawodawcę terminie rolnicy przedstawiali dokumenty, na podstawie których można dokonać weryfikacji ich uprawnień do objęcia lub kontynuowania rolniczego ubezpieczenia społecznego. Rolnik (domownik) prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą i zamierzający nadal podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy art.

5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników powinien, zgodnie z ust.

5 tego artykułu w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą z dnia 2 kwietnia 2004 r. oraz ust. 3 i 4 tego artykułu w redakcji wprowadzonej ustawą zmieniającą z dnia 1 lipca 2005 r., musi udokumentować kwotę należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej

za poprzedni rok podatkowy zaświadczeniem właściwego naczelnika urzędu skarbowego, złożonym

w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego do dnia odpowiednio 14 lutego i 31 maja każdego roku podatkowego. Termin do dokonania tej czynności jest terminem prawa materialnego, a jego niedochowanie implikuje - w myśl pierwotnie ust. 7 a obecnie ust. 5 i 6 komentowanego artykułu - ustanie rolniczego ubezpieczenia społecznego (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia: 2 lutego

2012 r., III UK 51/11, OSNP 2013/1-2/14; 4 kwietnia 2008 r., I UK 287/07, LEX nr 465972, 4 lutego 2008 r., I UK 237/07, LEX nr 448919).

Po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 marca 2006 r., P 8/05 (OTK-A 2006/3/28) ustawą z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2005 r., Nr 150, poz. 1248) dokonano nowelizacji art. 5a ustawy

z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1998 r. Nr 7, poz.

25 ze zm.).

Art. 5 a ust. 1-7 ww. ustawy stanowił, że:

1. Rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpocznie współpracę przy

prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności, jeżeli spełnia jednocześnie następujące warunki:

- 1) złoży w Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy tej działalności,
- 2) jednocześnie nadal prowadzi działalność rolniczą lub stale pracuje w gospodarstwie rolnym, obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego, lub w dziale specjalnym,
- 3) nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym,
- 4) nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych,
- 5) kwota należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej nie przekracza kwoty 2.528 zł.

2. Za rozpoczęcie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej uznaje się także:

- 1) wznowienie wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej, której prowadzenie okresowo zawieszono,
- 2) zmianę rodzaju lub przedmiotu wykonywanej działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

3. Kwotę należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za poprzedni rok podatkowy rolnik lub domownik obowiązany jest udokumentować zaświadczeniem właściwego naczelnika urzędu skarbowego i złożyć w Kasie wraz z oświadczeniem, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, chyba że ten rolnik lub domownik nie prowadził pozarolniczej działalności gospodarczej w poprzednim roku podatkowym.

4. Zaświadczenie właściwego urzędu skarbowego, o którym mowa w ust. 3, rolnik lub domownik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracujący przy prowadzeniu tej działalności, podlegający ubezpieczeniu, obowiązany jest także złożyć Kasie do dnia 31 maja każdego roku podatkowego.

5. Niezachowanie terminu złożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, jest równoznaczne z ustaniem ubezpieczenia z końcem kwartału, w którym rolnik lub domownik rozpoczął wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracę przy prowadzeniu tej działalności.

6. Niezachowanie terminu złożenia zaświadczenia, o którym mowa w ust. 4, jest równoznaczne z ustaniem ubezpieczenia z końcem kwartału, w którym rolnik lub domownik obowiązany był złożyć zaświadczenie w Kasie, chyba że ten rolnik lub domownik zaprzestał prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w sposób trwały lub okresowy przed upływem tego kwartału.

7. Terminy określone w ust. 1 pkt 1 i ust. 4 mogą zostać przywrócone na wniosek zainteresowanego rolnika lub domownika, jeżeli ten rolnik lub domownik udowodni, że niezachowanie terminu nastąpiło wskutek zdarzeń losowych.

Wprowadzone zmiany stanowiły o możliwości pozostania w systemie ubezpieczenia społecznego rolników przez osoby prowadzące podwójną działalność - rolniczą i pozarolniczą gospodarczą, a decydowało o tym kryterium dochodowe, a nie forma jej opodatkowania.

Pojawiła się możliwość powrotu do ubezpieczenia społecznego rolnikom, których wyłączono z systemu z dniem 30 września 2004 r. tylko dlatego, że ich pozarolnicza działalność gospodarcza nie była w 2004 r. opodatkowana zryczałtowanym podatkiem dochodowym. Wniosek o powrót do ubezpieczenia rolniczego od dnia wyłączenia (tj. od 1 października 2004 r.) można było złożyć

w KRUS w terminie do dnia 31 grudnia 2005 r. (art. 3 ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw /Dz.U. z 2005 r., Nr 150, poz. 1248/).

Na marginesie wskazać należy, że możliwość powrotu do ubezpieczenia społecznego rolników w przypadku wnioskodawcy nie zachodziła, ponieważ nie został on wyłączony z tego ubezpieczenia z uwagi na formę opodatkowania, a z powodu niezłożenia w KRUS zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej.

Mając na uwadze powyższe przepisy wnioskodawca był zobowiązany do udokumentowania do 30 września 2004 r. wysokości podatku za 2003 r. w KRUS, czego nie zrobił. Z uwagi jednak na treść pkt 2 Trybunału Konstytucyjnego wyroku z dnia 18 lipca 2006 r., P 6/05 (OTK-A 2006, nr 7, poz. 81) wyłączenie z ubezpieczenia społecznego nie mogła nastąpić z dniem 1 października 2004 r.

Ubezpieczony nie dostarczył do dnia 14 lutego 2005 r. zaświadczenia z urzędu skarbowego o wysokości podatku należnego za 2004 r. z tytułu osiągniętych dochodów z działalności gospodarczej i dlatego ubezpieczenie społeczne rolników ustało z końcem kwartału, w którym zobowiązany był w Kasie złożyć zaświadczenie, czyli od 1 kwietnia 2005 r. (art. 5a ust. 5 i ust. 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw /Dz. U. Nr 91, poz. 873/.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 września 2006 r., I UK 75/06, OSNP 2007/19-20/285 wskazał, że rozpoczęcie nierolniczej działalności gospodarczej nie powoduje wyłączenia z ubezpieczenia społecznego rolników, pod warunkiem złożenia Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wymaganych w ustawie danych dotyczących zakresu nierolniczej działalności gospodarczej.

Sąd Apelacyjny rozpoznający sprawę w niniejszym składzie podziela również pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 1 sierpnia 2012 r., III AUa 616/12, LEX nr 1216344, że Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego nie ma obowiązku indywidualnego zawiadamiania rolników o konieczności udokumentowania formy opodatkowania oraz wysokości podatku, a także o skutku jego zaniechania, określonych w art. 5 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 91, poz. 873 ze zm.).

W świetle powyższego Sąd Apelacyjny nie miał podstaw prawnych, przy de facto niespornym stanie faktycznym, do zmiany zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego.

Należy mieć bowiem na względzie, że zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego (za wyjątkiem pojedynczych orzeczeń, które zostały zanegowane w późnym orzecznictwie) decyzja organu rentowego o objęciu rolniczym tytułem ubezpieczenia ma charakter deklaratoryjny, czyli potwierdzający ubezpieczenie powstające z mocy prawa po spełnieniu określonych warunków i dlatego organ ten ma prawo wydać decyzję korygującą z mocą wsteczną (ex tunc) uprzednio ustalony bezpodstawnie tytuł ubezpieczenia. Ta nowa decyzja wydana została nie dlatego, że nastąpiła zmiana w stanie faktycznym lub prawnym, ale dlatego, że ujawnione zostały istotne okoliczności istniejące przed wydaniem wcześniejszej decyzji, które od początku stanowiły przeszkodę do objęcia wnioskodawcy rolniczym tytułem ubezpieczenia społecznego (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia: 9 czerwca 2008 r., II UK 312/07, OSNP 2009/21-22/294, 11 marca 2008 r., I UK 256/07, OSNP 2009/11-12/159; 19 września 2007 r., III UK 39/07, OSNP 2008/21-22/330; wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 24 stycznia 2013 r., III AUa 1041/12, LEX nr 1281011).

Wbrew twierdzeniom apelującego o podleganiu ubezpieczeniom społecznym rolników nie decyduje jego wola, ponieważ ubezpieczenie z tego tytułu powstaje i ustaje z mocy prawa (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2008 r., III UK 105/07, LEX nr 448189).

Ponadto wskazać należy, że Sąd Najwyższego w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 października 2008 r., III UK 47/08 OSNP 2010/5-6/80 wskazał, że rolnik objęty innym ubezpieczeniem społecznym przestaje podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, niezależnie

od tego, że wcześniej spełniał przewidziane w art. 5a ustawy warunki do pozostania w tym ubezpieczeniu i ubezpieczenie to kontynuował. Wykluczenie możliwości „powrotu” do ubezpieczenia rolniczego rolnika, który po podjęciu działalności gospodarczej i w trakcie kontynuacji ubezpieczenia rolniczego został objęty innym ubezpieczeniem społecznym wynika z brzmienia art. 5a ustawy

o ubezpieczeniu społecznym rolników. Powołany przepis posługuje się sformułowaniem „podlega nadal temu ubezpieczeniu”, które nie oznacza nic innego jak nieprzerwaną kontynuację ubezpieczenia rolniczego. Ponowne włączenie do tego ubezpieczenia rolnika, który z niego „wyszedł” w związku

z podleganiem innemu ubezpieczeniu społecznemu, nie zostało przez ustawodawcę przewidziane bez ponownego spełnienia warunków określonych w art. 5a ustawy (por. także uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2006 r., III UK 46/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 233). W rezultacie,

po odpadnięciu tytułu podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu w związku z wykonywaniem pracy na podstawie umowy zlecenia, rolnik prowadzący jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą podlega ubezpieczeniu społecznemu z tytułu tej działalności na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 ustawy systemowej, co powoduje wykluczenie podlegania przez niego ubezpieczeniu rolniczemu stosownie do art. 7 ust. 1 in fine oraz art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny, uznając zarzuty apelacji wnioskodawcy M. G. za niezasadne, na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.